

تعیین هرم سلسله مراتب رضایتمندی نیازهای اساسی و ارتباط آن با ویژگی‌های دموگرافیک در جانبازان و معلولان ورزشکار استان خراسان رضوی

رامین ایرجی نقندر^{۱*}، حسین پورسلطانی زرنندی^۲، فریده هادوی^۳

^۱ کارشناس ارشد مدیریت ورزشی دانشگاه تربیت معلم تهران، ^۲ استادیار، پژوهشگاه تربیت بدنی و علوم ورزشی، ^۳ دانشیار، دانشگاه تربیت معلم تهران

* نویسنده پاسخگو: Email: Ramin.iraji.65@gmail.com

چکیده

هدف: هدف از انجام این پژوهش تعیین هرم سلسله مراتب رضایتمندی نیازهای اساسی و ارتباط آن با ویژگی‌های دموگرافیک در جانبازان و معلولان ورزشکار استان خراسان رضوی بود.

مواد و روش‌ها: جامعه آماری پژوهش را جانبازان و معلولان ورزشکار استان خراسان رضوی تشکیل دادند که از بین آن‌ها ۱۸۱ نفر به شکل تصادفی به عنوان نمونه آماری انتخاب شدند. ابزار اندازه‌گیری مورد استفاده پرسشنامه ۲۰ سؤالی رضایتمندی نیازهای اساسی (جوهان و همکاران، ۲۰۱۱) بود. روائی صوری و محتوایی پرسشنامه پس از ترجمه توسط اساتید متخصص تربیت بدنی مورد تأیید قرار گرفت و پایایی پرسشنامه با استفاده از آزمون آلفای کرونباخ ۰.۸۳ به دست آمد. روش تحقیق توصیفی بوده و به شکل میدانی اجرا شده است. به منظور تجزیه و تحلیل داده‌ها از شاخص‌های توصیفی و آزمون‌های آماری کلموگروف اسمیرونوف، t مستقل، MANOVA، تعقیبی شفه و فریدمن استفاده شد.

یافته‌ها: نتیجه آزمون کلموگروف اسمیرونوف نرمال بودن داده‌ها را اثبات کرد. نتایج نشان داد بین رضایتمندی نیازهای اساسی بر اساس جنسیت و وضعیت تأهل تفاوت معناداری بین آزمودنی‌ها وجود ندارد ($P > 0.05$). همچنین در بررسی عامل‌های رضایتمندی نیازهای اساسی جانبازان و معلولان ورزشکار براساس نوع معلولیت، نتیجه آزمون MANOVA وجود تفاوت معنادار بین عامل‌های شایستگی، درک درونی منبع علیت، اراده و ارتباط را تأیید کرد. از طرفی بین سن و رضایتمندی نیازهای اساسی رابطه مثبت و معناداری ($r = 0.216$ ، $P = 0.003$) مشاهده شد.

نتیجه‌گیری: نتایج حاصل از رتبه‌بندی فریدمن نشان داد که ترتیب هر یک از عوامل از رتبه اول تا پنجم عبارتند از: شایستگی، ارتباط، انتخاب، اراده و درک درونی منبع علیت.

کلید واژه: رضایتمندی نیازهای اساسی، جانبازان، معلولان، ورزش.

تاریخ دریافت: ۱۳۹۱/۳/۲۷

تاریخ پذیرش: ۱۳۹۱/۹/۴

مقدمه

در شرایط کنونی، انجام فعالیت های ورزشی برای جانبازان و معلولان اهمیت ویژه ای پیدا کرده و از یک وسیله تفریحی و درمانی پای فراتر گذاشته و به عنوان عاملی در جهت تکامل نارسائی های جسمانی و روانی آنان مد نظر قرار می گیرد. اصولاً معلولان در طول فعالیت های ورزشی دیگران را می پذیرند، به خود اعتماد پیدا می کنند، حد توانایی ها و ناتوانی های خود را می شناسند، برای یادگیری بیشتر کوشش می نمایند، از اشتباهات و خطاهای خود درس می گیرند و در زندگی اجتماعی از این تجربیات بهره می برند (۱). نظریه رضایتمندی نیازهای اساسی به عنوان مبنایی از نظریه خودمختاری که رضایت از نیازهای جسمی و روانی (استقلال، شایستگی و ارتباط) را شامل می شود در نظر گرفته شده است (۲). نظریه خودمختاری به طور گسترده برای توضیح و پیش بینی انگیزه انسان در زمینه های مختلف زندگی از جمله ورزش استفاده شده است (۳ و ۴). رضایت از نیازهای اساسی شامل نیازهای روحی، روانی و جسمی لازم برای بهبود عملکرد افراد می باشد (۵). این نیازها برای به دست آوردن بینش عملکرد افراد و همچنین به منظور بررسی پتانسیل انگیزشی افراد مهم می باشد (۶). مطالعات مختلف نشان داده اند که رضایت از نیازها برای گروه های سنی مختلف (۷) و در نمونه های فرهنگی متنوع (۸) دارای اهمیت می باشد. همچنین آدی^I (۲۰۰۶) و هولمبیک^{II} (۲۰۰۵)، حمایت از اصول نیازهای نیازهای اساسی را مورد تأکید قرار داده اند (۹ و ۱۰).

دسی^{III} (۲۰۰۰) عوامل شایستگی، استقلال و ارتباط را به عنوان بخشی از نیازهای اساسی در نظر می گیرد و آن ها را برای رشد مداوم روانی، صداقت و تندرستی برای همه افراد بدون در نظر گرفتن سن، جنسیت و یا فرهنگ ضروری می داند (۱۱). شایستگی اشاره دارد به احساس مؤثر در تعامل مداوم با محیط اجتماعی و تجربه فرصت های ورزشی و داشتن ظرفیت ابراز آن هاست. با توجه به اینکه عوامل محیطی و اجتماعی برای رضایتمندی از نیازها و متعاقب آن تندرستی افراد لازم و ضروری می باشد (۲) اما در این زمینه به درجه ای از استقلال هم تأکید شده است (۱۲). استقلال به منشأ و یا

درک رفتار خود اشاره دارد (۲). در محیط های ورزشی استقلال می تواند به عنوان مبدعی برای همه ورزشکاران در نظر گرفته شود که نقش کلیدی در پرورش شایستگی و ارتباط دارد (۱۳ و ۱۴). یافته ها نشان می دهد که پشتیبانی از استقلال، نیاز به شایستگی و ارتباط را تسهیل می کند (۱۳ و ۱۵). یک مفهوم کلیدی در نظریه خودمختاری درک منبع علیت است (۱۶). هنگامی که افراد درک منبع علیت درونی (IPLOC)^{IV} برای رفتار خود داشته باشند، آن ها تلاش بیشتری از خود نشان می دهند و رضایت بیشتری از انجام رفتارهای خود دارند نسبت به زمانی که به یک منبع خارجی وابسته هستند (۱۷ و ۱۸).

ارتباط اشاره دارد به احساس یکی بودن با دیگران، مراقبت از آن ها و داشتن یک حس تعلق با افراد دیگر جامعه (۲). در زمینه ورزش، ارتباط ممکن است از کارهایی که در مقابل افراد مختلف از جمله هم تیمی ها، مربیان، والدین و یا افراد دیگری که در زمینه ورزش مشارکت دارند و به نوعی ورزشکار هستند، انجام می شود تعریف شود. اراده اشاره دارد به تمایل داشتن به مشارکت در ورزش بدون اینکه ورزشکار تحت فشار باشد (۱۷). اراده برای تحقق اهداف در طول دوره ورزشی و یا برای حفظ منظم ورزش کردن ضروری می باشد. همچنین اراده به عنوان جزئی ضروری برای تعالی ورزشکاران در نظر گرفته شده است (۱۸). مطالعات متعددی به رابطه بین اراده و موفقیت های ورزشی تأکید کرده اند (۱۹). یک حقیقت مهم این است که مردم تمایل به دانستن ارزش انتخاب در مقابل مسائلی که در زندگی برای آن ها اتفاق می افتد، دارند. انسان ها نیاز دارند در مورد مسائل بزرگ و کوچک قدرت انتخاب داشته باشند. انتخاب نیز بسیار ارزشمند و سودمند است زیرا باعث ترویج رشد ارزش شخصی و رشد ویژگی هایی مانند اختیار، استقلال، بلوغ و احساس مسئولیت می شود (۲۰). در این راستا پژوهش هایی که تاکنون در این بخش انجام گرفته، حمایت از اصول نیازهای اساسی را مورد تأکید قرار داده اند (۹ و ۱۰). مطالعات گذشته نشان داده اند که رضایت از نیازهای اساسی می تواند انگیزه ذاتی، رفاه و دیگر نتایج مثبت در حوزه های مختلف زندگی مانند کار (۲۱)، آموزش و پرورش (۲۲)، ورزش توانبخشی (۲۳) و تمرین (۲۴) را

^I Adie^{II} Hollembeak^{III} Deci^{IV} Internal perceived locus of causality

می‌آورد در رضایت از نیازها و شاخص‌های متعاقب آن مؤثر است. همچنین نتایج پژوهشی که بر روی دانشجویان ورزشکار انجام شد حاکی از آن بود که ویژگی‌های مربی می‌تواند رضایتمندی از نیازهای ورزشکاران را پیش‌بینی کند (۵). الینور و همکاران^{VI} (۲۰۰۹) در پژوهشی بر روی ۵۹ ورزشکار در کشور انگلستان دریافتند که بین جو کاری با شایستگی و ارتباط رابطه‌ای معنی‌دار وجود دارد. همچنین رابطه بین شایستگی و ارتباط مثبت گزارش شد. از طرفی بین احساس خستگی بدنی با ارتباط ورزشکاران رابطه‌ای منفی مشاهده شد (۳۱).

با توجه به اینکه در کشور ایران جانبازان و معلولان بسیاری وجود دارد خصوصاً به خاطر هشت سال جنگ تحمیلی، رضایتمندی آن‌ها از نیازهایشان باید بیش از گذشته مورد توجه قرارگیرد تا بتوانند با اراده‌ای که به خرج می‌دهند مشارکت فعال و جدی در ورزش داشته‌باشند و بتوانند پله‌های موفقیت و دستیابی به اهداف و عناوین بین المللی را فتح کنند. با توجه به مباحث مطرح شده و ضرورت توجه به رضایتمندی از نیازها در بین افراد مختلف و از آنجا که در زمینه رضایتمندی نیازهای اساسی پژوهشی در حوزه جانبازان و معلولان ورزشکار صورت نگرفته‌است محقق برآن شد تا به تعیین هرم سلسله مراتب رضایتمندی نیازهای اساسی و ارتباط آن با ویژگی‌های دموگرافیک در جانبازان و معلولان ورزشکار استان خراسان رضوی بپردازد.

مواد و روش‌ها

روش تحقیق از نوع توصیفی بوده و به شکل میدانی اجرا شده است. جامعه آماری پژوهش را کلیه جانبازان و معلولان ورزشکار استان خراسان رضوی تشکیل می‌دادند. با استفاده از جدول مورگان نمونه آماری برابر با ۲۳۴ نفر برآورد، گردید که پس از توزیع و جمع آوری پرسشنامه‌ها، در نهایت ۱۸۱ پرسشنامه کامل بود و مورد تجزیه و تحلیل نهایی قرارگرفت. از این تعداد (۲۱ نفر) در رشته تنیس روی میز، ۲۹ نفر والیبال نشسته، ۱۵ نفر بوچیا، ۳۱ نفر بسکتبال با ویلچر، ۱۸ نفر شنا، ۲۲ نفر دو میدانی، ۱۴ نفر ورزش‌های باستانی، ۲۰ نفر وزنه‌برداری

پیش‌بینی کند. نتایج نشان داده‌است که وقتی رضایت از نیازهای اساسی در بین ورزشکاران وجود داشته‌باشد، به طور قابل ملاحظه‌ای عملکرد آن‌ها بهبود می‌یابد (۲۵). بدین ترتیب اعتقاد بر این است که رضایت از نیازها به عملکرد بهینه و پایدار و همچنین تندرستی افراد کمک می‌کند (۲۶ و ۲۷).

در تحقیقات هودگه^I (۲۰۰۸) و پریولت^{II} (۲۰۰۷) فرسودگی شغلی ورزشکاران به عنوان یک حالت نامطلوب گزارش شده‌است (۴۳). جوهان^{III} (۲۰۱۱) در پژوهشی که در کشور نیوزیلند انجام داد به این نتیجه رسید که بین رضایتمندی نیازهای اساسی با فرسودگی شغلی ورزشکاران رابطه منفی و معنی‌داری وجود دارد. همچنین همبستگی مثبتی بین رضایتمندی نیازهای اساسی با استقلال و رفتار ورزشکاران وجود داشت (۱۷). ریان^{IV} (۲۰۰۲) دریافت که رضایتمندی نیازهای اساسی با انگیزه ورزشکاران رابطه مثبتی دارد (۲). پژوهش‌هایی که اخیراً انجام شده نشان می‌دهد که برخی از ویژگی‌ها مانند جو کاری، فرصت بیشتری را برای فراهم آوردن رضایت از نیازهای اساسی به وجود می‌آورد (۲۸ و ۲۹). بر طبق گفته ریان (۲۰۰۰) توسعه و بهبود عملکرد انسان‌ها، این پتانسیل را دارد که باعث رضایتمندی از نیازهای اساسی در بین آن‌ها شود (۳۰). پژوهش جیمس و همکاران^V (۲۰۰۸) در کشور بریتانیا که نمونه آن را ۵۳۹ ورزشکار از رشته‌های کریکت، فوتبال، بسکتبال، والیبال و راگبی تشکیل می‌داد، دریافتند بین ارتباط با شایستگی و استقلال رابطه مثبتی وجود دارد. نتایج حاکی از آن بود که رابطه بین خستگی با ویژگی‌های شایستگی و استقلال منفی می‌باشد. همچنین رابطه بین سرخوشی روانی با استقلال، شایستگی و ارتباط مثبت و معنی‌دار گزارش شد. در پژوهشی دیگر که بر روی گروهی از ژیمناست‌های زن نوجوان انجام گرفت، مشخص شد که عواملی مانند عزت نفس، سرخوشی روانی و رفاه می‌توانند در پیش‌بینی رضایت از نیازهای روزانه تأثیرگذار باشند. در تحقیقی که بر روی مردان نوجوان و جوان رشته‌های فوتبال و کریکت انجام گرفت مشخص شد محیطی که یک مربی در هنگام ورزش به وجود

^I Hodge

^{II} Perreault

^{III} Johan

^{IV} Ryan

^V James et al

^{VI} Eleanor et al

درصد) از آزمودنی‌ها نابینایان، ۱۳۹ نفر (۷۶.۸ درصد) معلول جسمی-حرکتی و ۱۵ نفر (۸.۳ درصد) معلول ذهنی بودند.

جهت تعیین نرمال بودن داده‌ها از آزمون کلموگروف اسمیرنوف استفاده گردید که نتیجه آزمون نرمال بودن داده‌ها را نشان داد.

جدول ۱: رابطه بین سن با رضایتمندی نیازهای اساسی

متغیر	ضریب همبستگی	سطح معناداری
سن و رضایتمندی نیازهای اساسی	۰.۲۱۶	۰.۰۰۳

با توجه به جدول ۱، نتیجه آزمون همبستگی، بین سن با میزان رضایتمندی از نیازهای اساسی رابطه مثبت و معناداری ($r=0.216$, $P=0.003$) وجود دارد. دلیل معناداری این رابطه به علت تورم حجم نمونه می‌باشد، زیرا همبستگی (۰.۲۱) دارای ضریب تعیین کمتر از ۰.۰۵ است، در نتیجه این مقدار همبستگی ارزشی برای کاربرد ندارد.

نتایج نشان داد که بین رضایتمندی نیازهای اساسی جانبازان و معلولان مرد و زن و جانبازان و معلولان مجرد و متأهل تفاوت معناداری وجود ندارد ($P>0.05$).

با توجه به جدول ۲، در بررسی عامل‌های رضایتمندی نیازهای اساسی جانبازان و معلولان ورزشکار بر اساس نوع معلولیت، نتیجه آزمون MANOVA وجود تفاوت معنادار را در عامل‌های شایستگی، درک درونی منبع علیت، اراده و ارتباط تأیید کرد.

و ۱۱ نفر گلبال به صورت تصادفی به عنوان نمونه آماری انتخاب شدند.

ابزار اندازه‌گیری مورد استفاده پرسشنامه ۲۰ سؤالی رضایتمندی نیازهای اساسی (جوهران و همکاران، ۲۰۱۱) بود که دارای پنج مؤلفه شایستگی، انتخاب، درک درونی منبع علیت، اراده و ارتباط است. تمامی سؤالات بر مبنای مقیاس لیکرت هفت گزینه‌ای از کاملاً غلط=۱ تا کاملاً درست=۷ می‌باشد. روائی صوری و محتوایی پرسشنامه، پس ترجمه و باز ترجمه توسط متخصصین زبان انگلیسی، توسط ۱۰ تن از اساتید متخصص تربیت‌بدنی مورد تأیید قرار گرفت. پایایی پرسشنامه با استفاده از آزمون آلفای کرونباخ ۰.۸۳ به دست آمد.

به منظور تجزیه و تحلیل داده‌ها از شاخص‌های توصیفی و آزمون‌های آماری کلموگروف اسمیرنوف، ضریب همبستگی پیرسون، t مستقل، MANOVA، تعقیبی شفه و فریدمن در نرم افزار SPSS استفاده شد.

یافته‌ها

از ۱۸۱ آزمودنی که در تحقیق شرکت کردند ۱۴۳ نفر (۷۹ درصد) مرد و ۳۸ نفر (۲۱ درصد) زن بودند. بر اساس یافته‌های تحقیق میانگین سن ۹ نفر (۵ درصد) از آزمودنی‌ها کمتر از ۲۰ سال، ۵۶ نفر (۳۰/۹ درصد) بین ۲۰ تا ۲۹ سال، ۶۲ نفر (۳۴/۳ درصد) بین ۳۰ تا ۳۹ سال، ۴۱ نفر (۲۲/۷ درصد) بین ۴۰ تا ۴۹ سال و ۱۳ نفر (۷/۲ درصد) بالای ۵۰ سال بود. در خصوص وضعیت تأهل، ۸۸ نفر (۴۸.۶ درصد) از آزمودنی‌ها مجرد و ۹۳ نفر (۵۱.۴ درصد) متأهل بودند. همچنین ۲۷ نفر (۱۴.۹ درصد)

جدول ۲: تجزیه و تحلیل آماری عامل‌های رضایتمندی نیازهای اساسی به تفکیک نوع معلولیت

متغیرها	مجموع مجذورات	درجه آزادی	میانگین مجذورات	F	سطح معناداری	مجذورات	توان آماری
شایستگی	۷۳۲.۸۸	۱	۷۳۲.۸۸	۲۵.۰۹	۰.۰۰۱	۰.۱۸۷	۰.۱۹۵
انتخاب	۹۸.۶۷	۱	۹۸.۶۷	۲.۲۳	۰.۱۰۹	۰.۱۱۲	۰.۰۲۱
درک درونی منبع علیت	۱۱۸.۸	۱	۱۱۸.۸	۱۰.۱	۰.۰۰۱	۰.۰۸۰	۰.۰۸۹
اراده	۱۰۷.۷۹	۱	۱۰۷.۷۹	۹.۳۷	۰.۰۰۱	۰.۰۷۳	۰.۰۸۲
ارتباط	۵۷۲.۶۵	۱	۵۷۲.۶۵	۲۱.۹۶	۰.۰۰۱	۰.۱۶۷	۰.۱۷۵

متغیر درک درونی منبع علیت مشخص شد که بین معلولان نابینایان با معلولان ذهنی و جسمی تفاوت معناداری وجود دارد.

نتایج آزمون تعقیبی شفه نشان داد که در متغیرهای شایستگی، اراده و ارتباط بین معلولان ذهنی با نابینایان و معلولان جسمی تفاوت معناداری وجود دارد. در بررسی

برای رتبه‌بندی نقش هر یک از عوامل پنج‌گانه رضایتمندی نیازهای اساسی از آزمون رتبه‌بندی فریدمن استفاده شد. همانگونه که در جدول ۳ و شکل ۱ نمایش داده شده است میزان سطح معناداری برابر ($P \leq 0.001$) می‌باشد. به عبارتی می‌توان گفت بین این عوامل تفاوت معناداری وجود دارد، در نتیجه می‌توان آن‌ها را رتبه‌بندی کرد. نتایج حاصل از این رتبه‌بندی نشان می‌دهد که ترتیب عامل‌ها از رتبه اول تا پنجم عبارتند از: شایستگی، ارتباط، انتخاب، اراده و درک درونی منبع علیت.

جدول ۳: رتبه‌بندی عوامل رضایتمندی نیازهای اساسی

عوامل	رتبه	میانگین رتبه
شایستگی	۱	۴.۴۷
ارتباط	۲	۴.۰۹
انتخاب	۳	۲.۶۲
اراده	۴	۲.۱۰
درک درونی منبع علیت	۵	۱.۷۲
کای دو		۴۳۹.۳۶
تعداد نمونه		۱۸۱
درجه آزادی		۴
سطح معناداری		۰.۰۰۱

شکل ۱: هرم سلسله مراتب رضایتمندی نیازهای اساسی

بحث و نتیجه‌گیری

نتایج حاصل از تجزیه و تحلیل فرضیه‌های این پژوهش نشان داد بین رضایتمندی نیازهای اساسی بر اساس جنسیت و وضعیت تأهل تفاوت معناداری بین جانبازان و معلولان ورزشکار وجود نداشت که با نتایج پژوهش آنجا (۲۰۰۸) مغایرت دارد. اما در محاسبه میانگین نمرات رضایتمندی از نیازهای اساسی مردان و زنان مشاهده شد که مردان با 103.73 ± 15.26 میانگین بالاتری را نسبت

به زنان 102.5 ± 18.15 داشتند، البته این اختلاف جزئی و غیرمعنادار بود. شاید علت اختلاف این باشد که جانبازان و معلولان ورزشکار مرد به صورت فعال‌تری در ورزش مشارکت دارند و در جامعه با توجه به توانشان راحت‌تر نسبت به زنان حضور پیدا می‌کنند. زنان با توجه به معلولیت و توان کمترشان نسبت به مردان و همچنین درگیر بودن در مسائل خانه‌داری فرصت کمتری را برای به دست آوردن نیازهایشان در ورزش پیدا می‌کنند. ریان (۲۰۰۲) بیان می‌دارد که عوامل محیطی و اجتماعی برای رضایتمندی از نیازها و متعاقب آن تندرستی افراد لازم و ضروری می‌باشد. آدی (۲۰۰۶) و هولمبیک (۲۰۰۵)، حمایت از اصول نیازهای اساسی را مورد تأکید قرار داده‌اند (۱۰ و ۹). مطالعات گذشته نشان داده‌اند که رضایت از نیازهای اساسی می‌تواند انگیزه ذاتی، رفاه و دیگر نتایج مثبت در حوزه‌های مختلف زندگی مانند کار (بارد، ۲۰۰۴)، آموزش و پرورش (فرر، ۲۰۰۰)، ورزش توانبخشی (پودلوگ، ۲۰۰۷) و تمرین (ویلسون، ۲۰۰۴) را پیش‌بینی کند.

نتایج آزمون تعقیبی شفه نشان داد که در متغیرهای شایستگی، اراده، درک درونی منبع علیت و ارتباط بین معلولان ذهنی با نابینایان و معلولان جسمی تفاوت معناداری وجود دارد. با توجه به این یافته‌ها چنین استنباط می‌شود که معلولان ذهنی که دارای شدت بالاتری از معلولیت می‌باشند در این متغیرها نسبت به سایر معلولان در سطح پایین‌تری قرار دارند. بر این اساس چنین به نظر می‌رسد که باید به معلولان ذهنی توجه بیشتری شود تا آن‌ها بتوانند شایستگی لازم را به دست آورند و همچنین با تقویت اراده و انگیزه درونی خود بتوانند ارتباط بهتری با سایر افراد در محیط‌های اجتماعی و ورزشی داشته باشند تا بتوانند عملکرد بهتری داشته باشند و بتوانند لذت بیشتری از زندگی ببرند.

از دیگر یافته‌های این پژوهش این بود که بین رضایتمندی نیازهای اساسی معلولان ذهنی با نابینایان و معلول جسمی-حرکتی تفاوت معناداری وجود دارد. میانگین نمره رضایتمندی از نیازهای اساسی به ترتیب برای معلولان جسمی-حرکتی 103.83 ± 15.57 ، برای نابینایان 112.11 ± 10.47 و برای معلولان ذهنی 84.73 ± 11.01 بود. این یافته نشان می‌دهد که ورزشکاران معلول ذهنی در پایین‌ترین سطح از رضایتمندی نیازهای اساسی‌شان در محیط ورزش

گروه خاص از جامعه می باشد که باید به آن توجه ویژه ای شود تا بتوان اثرات مفید و سودمندی را بر عملکرد آن ها در ورزش گذاشت. همچنین عامل های ارتباط، انتخاب، اراده و درک درونی منبع علیت به ترتیب در رده های بعدی قراردارند که ضرورت و اهمیت هر یک از این عوامل در هرم پیشنهادی مشخص است.

از آنجا که مطالعات وانتینک (۲۰۰۶) و سوئنز و همکاران (۲۰۰۷) نشان داده که رضایت از نیازها برای گروه های سنی مختلف و در نمونه های فرهنگی متنوع دارای اهمیت می باشد (۸ و ۷)، باید به رضایتمندی جانبازان و معلولان ورزشکار از نیازهایشان اهمیت ویژه ای داده شود، زیرا این افراد قشر خاصی از جامعه می باشند و با توجه به محدودیت هایی که در بین آن ها از لحاظ برآورده ساختن نیازهایشان وجود دارد و از آنجا که ورزش برای سلامتی این گونه افراد بسیار مفید می باشد مسئولین و مربیانی که در این زمینه فعالیت می کنند باید توجه خاصی به این گونه افراد داشته باشند و برای برآورده ساختن هر چه بیشتر نیازهایشان به طور مستقیم و غیرمستقیم آن ها را مورد حمایت قراردهند تا باعث مشارکت هر چه بیشتر این افراد در محیط ورزش و تندرستی شوند. به مربیان و مسئولینی که در حوزه ورزش جانبازان و معلولان فعالیت می کنند پیشنهاد می شود که با توجه به تأثیرات فوق العاده رضایتمندی از نیازهای اساسی بر عملکرد، انگیزه، تندرستی افراد، در تمامی زمینه ها سعی در کمک به برآورده ساختن نیازهای این افراد در محیط ورزش داشته باشند، البته ناگفته نماند که تمایل خود ورزشکاران برای دستیابی به این نیازها نیز امری مهم می باشد که اگر قصد دارند در ورزش پیشرفتی داشته باشند باید به نیازهای خود توجه ویژه ای داشته باشند. همچنین در کل با توجه به یافته های تحقیق ضروری به نظر می رسد باید به معلولان ذهنی که دارای محدودیت های بیشتری می باشند توجه بیشتری شود تا این دسته از معلولان هم بتوانند مانند سایر افراد در حوزه های فعالیت خود بهتر و مؤثرتر عمل نمایند.

تقدیر و تشکر

در انتها جای دارد محققان از کلیه جانبازان و معلولانی که در انجام این پژوهش همکاری نمودند، خصوصاً هیأت ورزش های جانبازان و معلولان استان خراسان رضوی کمال تشکر و سپاسگزاری را داشته باشند.

قراردارند که این مسئله ای بسیار قابل توجه و مهم است. به نظر می رسد به معلولان ذهنی در حوزه ورزش به خاطر نوع معلولیتشان و سختی کار کمتر توجه می شود و آن ها از نیازهایشان در ورزش رضایت مطلوبی به دست نمی آورند. اما این مطلب توجیهی برای پایین بودن سطح رضایت معلولان ذهنی از نیازهایشان نمی باشد. پیشنهاد می شود مسئولان در این زمینه نگاه یکسانی را به انواع معلولان داشته باشند و امکانات برابری را برای آن ها فراهم کنند تا هیچ کدام از این گروه ها احساس کمبودی نداشته باشند. همچنین استفاده از مربیان باتجربه و باسواد که بتوانند نیازهای این معلولان را شناسایی کنند و در جهت ارضای این نیازها گام بردارند، ضروری می باشد.

نتایج نشان داد بین ورزشکاران رشته والیبال نشسته با شنا تفاوت معناداری وجود داشت ($P \leq 0.05$). علت این امر شاید عدم داشتن امکاناتی برابر بین این دو رشته ورزشی باشد. همچنین بین ورزشکاران رشته بوچیا با تنیس روی میز، بسکتبال، شنا، دو و میدانی، ورزش های باستانی و گلبال تفاوت معناداری وجود داشت ($P \leq 0.05$). رشته ورزشی بوچیا کمترین میانگین را در بین رشته های ورزشی مختلف کسب کرد. تفاوت فاحش این رشته ورزشی با دیگر رشته ها شاید از یک طرف به خاطر انفرادی بودن این رشته و اینکه بازیکنان در این رشته تعاملات زیادی با هم ندارند تا به برآورده ساختن نیازهای یکدیگر کمک کنند زیرا در سطح بالایی از معلولیت و محدودیت حرکتی قراردارند. از طرفی عدم رسیدگی مناسب به این ورزشکاران از جانب افرادی که مسئولیت آن ها را بر عهده دارند و مورد توجه قرارنگرفتن آن ها می تواند از عواملی باشد که رضایتمندی افرادی که در این رشته فعالیت می کنند در سطح پایینی قرار داشته باشد.

از دیگر یافته های پژوهش این بود که با افزایش سن رضایتمندی نیازهای اساسی در سطح بالاتری قرارداشت. این یافته با نتایج پژوهش آنجا (۲۰۰۸) که دریافت بین سن با رضایتمندی از نیازها رابطه ای وجود ندارد مغایرت دارد. افراد مسن تر شاید به دلیل درکشان از محیط ورزش و همچنین بالابودن سطح نیازهایشان، رضایتمندی بیشتری را نسبت به گروه های کم سن تر داشته باشند.

از دیگر یافته های پژوهش حاضر این بود که عامل شایستگی دارای بالاترین رتبه در بین جانبازان و معلولان ورزشکار می باشد که نشان دهنده این موضوع است که شایستگی یکی از نیازهای اساسی و ضروری در بین این

منابع

- 1- Shijae, Hadi. (2003). Disability and Rehabilitation from the perspective of defining key terms, *Journal of Medical Engineering Research and amputees*, Vol.8, PP: 26-35.
- 2- Ryan, R. M & Deci, E. L. (2002). Overview of self-determination theory: an organismic-dialectical perspective. In E. L. Deci, & R. M. Ryan (Eds.), *Handbook of self-determination research* (PP: 3-33), Rochester, NY: The University of Rochester Press.
- 3- Hodge, K., Lonsdale, C., & Ng, J. Y. Y. (2008). Burnout in elite rugby: relationships with basic psychological needs fulfilment. *Journal of Sports Sciences*, Vol.26, PP: 835-844.
- 4- Perreault, S., Gaudreau, P., & Lapointe, M.-C. (2007). Does it take three to tango? Psychological need satisfaction and athlete burnout. *International Journal of Sport Psychology*, 38, PP:437-450.
- 5- James W. Adie Joan L. Duda Nikos Ntoumanis. (2008). Autonomy support, basic need satisfaction and the optimal functioning of adult male and female sport participants: A test of basic needs theory, *Motiv Emot*, Vol.32. PP: 189-199.
- 6- Anja Van den Broeck, Maarten Vansteenkiste, Hans De Witte, Bart Soenens and Willy Lens. (2010). Capturing autonomy, competence, and relatedness at work: Construction and initial validation of the Work-related Basic Need Satisfaction scale, *Journal of Occupational and Organizational Psychology*, Vol.83, PP:981-1002.
- 7- Soenens, B., Vansteenkiste, M., Lens, W., Luyckx, K., Goossens, L., Beyers, W., & Ryan, R. M. (2007). Conceptualizing parental autonomy support: Adolescent perceptions of promotion of independence versus promotion of volitional functioning. *Developmental Psychology*, Vol.43, PP: 633-646.
- 8- Vansteenkiste, M., Lens, W., Soenens, B., & Luyckx, K. (2006). Autonomy and relatedness among Chinese sojourners and applicants: Conflictual or independent predictors of well-being and adjustment? *Motivation and Emotion*, Vol.30, PP: 273-282.
- 9- Adie JW, Duda JL, Ntoumanis N. (2006). Environmental factors, basic need satisfaction, and subjective well-being among adult team sport athletes, *Journal Sport Exercise Psychological*, Vol.28, PP: 23.
- 10- Hollembeak, J., & Amorose, A. (2005). Perceived coaching behaviors and college athletes' intrinsic motivation: a test of self-determination theory. *Journal of Applied Sport Psychology*, Vol.17, PP: 20-36.
- 11- Deci, E. L., & Ryan, R. M. (2000). The "what" and "why" of goal pursuits: human needs and the self-determination of behavior. *Psychological Inquiry*, Vol.11, PP: 227-268.
- 12- Deci EL, Ryan RM. (1987). The support of autonomy and the control of behavior. *J Pers Soc Psychol*; Vol.53 (6), PP: 1024-37.
- 13- Mageau, G. A., & Vallerand, R. J. (2003). The coach-athlete relationship: A motivational model. *Journal of Sport Sciences*, Vol.21, PP:883-904.
- 14- Smith, A. L., Ntoumanis, N., & Duda, J. L. (2007). Goal striving, goal attainment and well-being: An adaptation and testing of the self-concordance model in sport. *Journal of Sport and Exercise Psychology*, Vol.29, PP: 763-782.
- 15- Ryan, R. M., & Solky, J. A. (1996). What is supportive about social support? On the psychological needs for autonomy and relatedness. In G. R. Pierce, B. R. Sarason, & I. G. Sarason (Eds.), *Handbook of social support and the family*. New York: Plenum.
- 16- Sheldon, K. M. (2002). The self-concordance model of healthy goal striving: When personal goals correctly represent the person. In E. L. Deci & R.M. Ryan (Eds.), *Handbook of self-determination research* (PP: 65-86). Rochester, NY: University of Rochester Press.
- 17- Johan Y.Y. Ng, Chris Lonsdale, Ken Hodge. (2011). The Basic Needs Satisfaction in Sport Scale (BNSSS): Instrument development and initial validity evidence, *Psychology of Sport and Exercise*, Vol.12, PP: 257-264.
- 18- Schneider, W., Bo s, K & Rieder, H. (1993). Leistungsprognose bei jugendlichen Spitzensportlern (Performance prediction in young top athletes), *Aufmerksamkeit und Energetisierung. Facetten von Konzentration und Leistung*. Go ttingen: Hogrefe, PP: 277-299.
- 19- Beckmann, J., Szymanski, B., & Elbe, A.-M. (2004). Erziehen Verbundsysteme zur Unselbstständigkeit? [Do school systems for young elite athletes promote helplessness?]. *Sportwissenschaft*, Vol.34, PP:65-80.
- 20- Göran Duus-Otterström. (2011). Freedom of Will and the Value of Choice, *Social Theory and Practice*, Vol.37, No.2, PP: 256-284.
- 21- Baard, P. P., Deci, E. L., & Ryan, R. M. (2004). Intrinsic need satisfaction: a motivational basis of performance and well-being in two work settings. *Journal of Applied Social Psychology*, Vol.34, PP: 2045-2068.
- 22- Ferrer-Caja, E., & Weiss, M. R. (2000). Predictors of intrinsic motivation among adolescent students in physical education. *Research Quarterly for Exercise and Sport*, Vol.71, PP: 267-279.
- 23- Podlog, L., & Eklund, R. C. (2007). The psychosocial aspects of a return to sport following serious injury: a review of the literature from a self-determination perspective. *Psychology of Sport and Exercise*, Vol.8, PP: 535-566.
- 24- Wilson, P. M., & Rodgers, W. M. (2004). The relationship between perceived autonomy support,

- exercise regulations and behavioral intentions in women. *Psychology of Sport and Exercise*, Vol.5, PP: 229-242.
- 25- Ryan RM. (1995). Psychological needs and the facilitation of integrative processes, *Journal of Pers*; Vol.63 (3), PP: 397-427.
- 26- Deci EL, Vansteenkiste M. (2004). Selfdetermination theory and basic need satisfaction: understanding human development in positive psychology, *Ricerche di Psicologia*, Vol.1 (27), PP: 23-40.
- 27- Ryan, R. M., & Deci, E. L. (2007). Active human nature: self-determination theory and the promotion and maintenance of sport, exercise, and health. In M. S. Hagger, & N. L. D. Chatzisarantis (Eds.), *intrinsic motivation and selfdetermination in exercise and sport* (PP: 1-19). Champaign, IL: Human Kinetics.
- 28- Sarrazin, P., Vallerand, R., Guillet, E., Pelletier, L., & Cury, F. (2002). Motivation and dropout in female handballers: a 21-month prospective study. *European Journal of Social Psychology*, Vol.32, PP: 395-418.
- 29- Reinboth, M., & Duda, J. L. (2006). Perceived motivational climate, need satisfaction and indices of well-being in team sports: a longitudinal perspective. *Psychology of Sport and Exercise*, Vol.7, PP: 269-286.
- 30- Ryan RM, Deci EL. (2000). Self-determination theory and the facilitation of intrinsic motivation, social development, and well-being. *Am Psychol*, Vol.55 (1), PP: 68-78.
- 31- Eleanor Quested, M.Sc., and Joan L. Duda, Ph.D. (2009). Perceptions of the Motivational Climate, Need Satisfaction, and Indices of Well- and Ill-Being Among Hip Hop Dancers, *Journal of Dance Medicine & Science* • Vol.13, No.1, PP: 10-19.